

STM 1929

Stadsmusiken i Stockholm

Några anteckningar

Av Emil Trobäck

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

STADSMUSIKEN I STOCKHOLM

NÅGRA ANTECKNINGAR

Av EMIL TROBÄCK (Stockholm)

Den musik, vilken i äldre tider var den borgerliga befolkningen bäst bekant, utfördes av de s. k. »Stadsmusikanterna». Dessa i stadens tjänst varande musiker hade att uppvakta vid större högtidligheter, såsom rådsval, banketter, upptåg m. m. Detta skedde vanligen från en särskild plats, balustrad eller »Pfeiferstuhl», som var anbringad i de flesta rådhus. I en del städer ingick även blåsning i kyrktornen samt biträde vid gudstjänstmusiken i deras åligganden. Då lönerna vanligen voro små, hade de sin egentliga inkomst genom att biträda vid borgerliga fester.

Även om stadsmusiken i Stockholm ej ägt samma fasta organisation eller betydelse som i andra europeiska städer, har den dock under en tidsperiod låtit tala om sig.

Uppgifter om stadsmusikanter och stadsmusikanTERS hustrur förekomma i Stockholms stads skottbok 1460—1468 (utg. genom T. A. Almquist Stockholm 1926) enligt nedanstående utdrag:

	År	sid.
Bassynere	1461 Mickel her Tures basyner.....	65
	1462 her Thures spelemans	115
	1464 Mickell basyner baswne	386
	1464 Hans bassyner	186
	1467 Hans basyner	278
	1468 Hans basyner	322
	1468 Hans bassuner	322
	1460 Margret pipers	17
Pipare	1461 Piperna	370
Tromper, trömpers	1460 Margred Tierpps trömpers	16
	1461 Margret trompers	61
	1462 Margit trompers	98

	År	sid.
Sakpiper	1461 Christine trumpers ..	70
	1463 Cristine trumpers.....	143
	1464 Cristin trömpers	177
	1466 Anders trumpere	241
	1465 vx Tönnies trömpers	200
	1466 vx Tonnies trumpere	234
	1467 Thomas trumpere	267
	1460 Cecillie sakpiperske.....	31
	1461 Cecillie sakpipers.....	61
	1462 Mickael speleman	375
Stadens spelmän	1468 der stat spelluden	332
	1468 den spelluden	332.

Som ytterligare exempel på några stockholmsmusiker, vilka möjligen varit i stadens tjänst, kan nämnas, att i Stockholms Stads Tänkebok¹ för 1482 förekomma tvenne »trympare», Eric och Jacob, i anledning av att de blivit bestulna, den förre på en trympa² och den senare på tre alnar vadmal. Att de stått under lagens skydd; finner man därav, att tjuven, en estländare Jap Nielsen, dömdes att »stupaslaas, mysta annat öradh och wisas aff by». I Tänkebok för år 1485 förekommer att »Olof lekare» slog den »litzle lekare» och fick böta 30 mark.

I Tänkebok för år 1526 förekommer en Mattes pipare. Han tycks ha varit i goda ekonomiska omständigheter; ty enligt tänkeboken inköpe han måndagen d. 16 April en trädgård med »liegiendes grund» av Henric Köning för 45 mark stockholmske, och måndagen d. 28 maj »en blotta tomt Helgeandshuset tillhört hade». Ej upptagen i hovets räkenskaper, är han troligen identisk med den pipare, som förekommer i Helga lekamens gilles räkenskaper (1511—26) under benämningen »Stadspijparen».

I dessa räkenskaper förekomma utom gilletts egna lekare: Anders stadslekare, Stadzens trumpe­slagare och tymblaren. Genom den omständigheten att Sten Stures trometare, pipare och bombeslagare även förekomma i gilletts räkenskaper,³ skulle man kunna förmoda, att den häftiga konkurrens, som på sexton-

¹ Skotte- och Tänkeboksuppgifterna äro välvilligt påvisade av arkivarien G. Bohlin, Stockh. St. arkiv.

² Trympa = Lutha? enligt ordförklaringen i tänkeboken.

³ Helg: Lek. Gilles räkskr för år 1516: »Ithem medan wij drwkom gilleth, gaff Jach her Stens pijpare och bombeslagare j mark».

hundralet rådde mellan stadsmusikanter och hovets musiker, även vid denna tid gjort sig märkbar.

Att följa 1500-talets stadsmusikanter vidare förekomst låter sig ej göra, då några stadens räkenskaper från denna tid ej finnas. Inom parentes må nämnas, att tack vare hovets räkenskaper och räntekammarböcker har man kunnat följa hovets musiker sedan 1526, och äro de, i den mån de blivit tillgängliga, upptagna i »Hovkapellets historia».¹ Hovets musiker hade fast anställning och kungl. brev på beställning.

Ett sådant beställningsbrev, utfärdat för en av Erik XIV:s violinister, Thomas Italiany, har jag påträffat i kammararkivet. Som det troligen ej förut blivit offentliggjort, kan det kanske vara av intresse att meddela innehållet i detsamma.

Wij Erick thenn fiortende med Gudz Nåde Sweriges, Götes och Wendes etc. Konungh, gøre wetterligit att wij haff:e taget och annamat så som wij nu här medh tage och anname Thenne breffuisere Tomas Italianer vdi vår Kong:e tjänst och bestälningh för enn Fidlere och skall hann wara forplicktedt at ware oss och våra Rijker huldh trogenn och råtrådigh, och vdi alle måtte lönligen och vppenbarligen söke fordre och wete vårt och våre Rijkers gangnn och bådste Schadhe och Nachdell vdi tijdh warne och tilkenne giff:a och szå mykit honom mest mögeligit är affskaffa och förekomma, hann skall och wara vndergiffuinn Sweriges beschriffne lagh och the artijcler som wij för vårt hafffolck haff:e ställe lathet, och skall hann inghenn breff schriff:e och vthanlandz forskicke oss heller them befalningar på våre wigne haff:e oåtsport. Ther emot igen haff:e wij till åhrligit vnderhåldh tilsagt honom, Peninger fjrehundrede m. ort:r Clädninger två Rog fjire pund Malt fjire pund Grijenn en t:na Humble fjire & Oxe enn Swiinn tw Får sex Smör enn halff t:na lax enn halff t:a Strömingh enn halff t:a Åll enn halff t:na Torsk enn halff t:a Gedder fjire & Salt enn halff t:na Ther vårt Cammaråd cammarerer och andre mågh sigh at effther rätte. Dat. Stockholm 7 Aprilis Anno etc 64.

Vndher vårt Kong:e Secret

Ex mandato Regiæ Ma:^{tis} proprio

Georgius Salemontanus.

Denne Thomas Italiany var en av de italienske fedlare, som anställdes vid hovet redan 1553, tillsammans med Marcus Antonius, Johannes och Franciskus.

¹ Norlind—Trobäck.

Thomas Italiany anses hava varit Kung Eriks sekreterare. I beställningsbrevet talas också om, att han »icke skall några brev skriva och utanlands förskicka». Häruti skiljer det sig från luthenisten Cornelius' m.fl. beställningsbrev. Som Thomas I. år 1556 endast hade 50 mark i kvartalet i lön, alltså blott hälften så mycket som han blev tillerkänd i brevet år 1564, skulle detta kunna vara upprättat just i anledning av hans förtroendepost som sekreterare.

Enligt våra kyrkors räkenskaper förekommo på 1600-talet utom organisten, även sångare och instrumentister i kyrkans tjänst.

Storkyrkans musiker, vilka anställdes efter ansökan hos magistraten,¹ ansågo sig därigenom som de egentliga »stadsmusikanterna», och såsom sådana självskrivna att biträda vid alla bröllop och andra borgerliga fester. Som lönen (250 dal: K. mt.) var otillräcklig för uppehållet, gällde det här som i andra länder, att sträva efter extra inkomster. I denna deras strävan hade de att utstå svår konkurrens från hovets musiker, vilkas löner (100—450 dal.) ej heller voro att skryta med. Konkurrensen mellan de båda grupperna blev särskilt svår efter det Casselska hovkapellets inkallande på 1620-talet.

Tyska kyrkans praktfulla ceremonier och Andréas Dübens förträffliga musik sägas hava dragit folket från Storkyrkan. För att göra gudstjänsten i Storkyrkan mera lockande, blev musiken därstädes rikligare företrädd. Den gamle organisten Johan Arentz förflyttades till Maria kyrka och ersattes med hovorganisten Martin Düben, kören förstärktes, och 1643 anställdes violisterna Gregorius Rübe och Christian Enoch.²

Ehuru storkyrkans musiker ansågo sig berättigade att biträda vid borgarnes fester, blev Andreas Düben med sina slottsmusikanter av de välbärgade tyska familjerna så flitigt anlitad härvidlag, att stadsmusikanterna (Storkyrkans musiker) flerfaldiga gånger i skrivelser till magistraten klagade häröver, sägande att »brödet blev taget dem ur munnen».

I anledning härav inkom Andreas Düben år 1656 d. 1 okt. med en skriftlig förklaring (nu i Rådhusarkivet):

Nach dem ich mich Vntenbenanter mitt die Herrn Organisten,

¹ I skrivelse till magistraten d. 22 okt. 1666 söker J. A. Köhler från Berlin plats som stadsmusikant efter Jacob Wein, Rå. a.

² Simonsson (art. om Storkyrkan) i Roosval: Sveriges kyrkor I. d.

vndt Stadtz Musicanten so allhier in der Königliche Residenz Stadt Stokholm an itzo in bestallung gegen Wertig seind, habe eingelassen in eine Vergleichung, Wegen der Hochzeiten so allhier furfallen mögen. All dieweil ich den Organistendienst in der grossen Vndt teutschen Kirchen Zuuerwalten habe, auch zum Accidentien, wie billich gleichér gestalt gehöre, undt ein theil genussen möge, gleich wie die Hern Stadtz Musicanten, sollen derowegen die Herrn Statzmusicanten Alle Burgerliche Hochzeiten zukommen und freijgelassen werden, wass sie bedienen können, vndt von mir keine Hindernis Wiederfahren, sondern alle mugliche beförderung von mir erwiesen werden, vndt daruber hulfliche Händt Leistung. so ferne auch etwan die Hern Statz Musicanten von andern Standespersohnen vocirt werden möchten; dienste zuleisten. Soll keines Weges von mir verhindert werden, sondern ihnen zugelassen, auch gute beförderung von mir geleistet werden, derowegen mir von die Herrn Stadtz-Musicanten zugesaget worden von Allen Hochzeiten und Verdienst so ingesamlt angeht gleichen Paridt davon zugeben vndt geniesen lassen, ohne die Hochzeiten so Vndter Sex Reichsdaler Lohn geben möchten, sonsten von den andern allen, solches zu halten, bezeuge ich meines teihls mitt meiner Eigen Handt vnd Pittschafft.

Datum Stockholm Anno 1656 1. october:

Andreas Düben.
Cappel M.
(Bomärke.)

Emellertid tycks Düben ej ha ansett överenskommelsen så bindande, ty stadsmusikanterna se sig nödsakade att redan året därpå inkomma till magistraten med en ny skrivelse. Som den även belyser rivaliteten mellan Storkyrkans och Tyska kyrkans musik, vill jag relatera skriftens senare del, där det heter: »Nu hafver han (Capellmästaren) icke länge sedan ett förnemt bröllop oss ifrån tagit, och nu nestkommande Sundagh ähr och et förhanden thet han till sigh tingat hafuer, och söker oss därigenom alldeles underkufua och fördärfua, och vore honom lijka godt antingen han holler tillhopa medh oss eller dee andra, ty han hafuer äfuen så wäll sin anpart sigh förbehollen, och till Ewentyrs honom förtryter att Wij någre persohner hafua medh oss i stoore Kyrckian till att stärkia Musicen, them han gerna wille hafua,

ty han söker mehra till at holla Musicen wedh mackt i Tyske, ähn i store Kyrkian, och såledess missunnar oss haffua den ähran att Wij så godh Music i stoore Kyrkian kunne anbringa; bedie Wij tienstödmiukeligen den Högstährade Magistraten tecktes Anders Düben förholla at han icke häruthinnan må oss praeiudicera, som han tillförende alltijdh sökt hafuer oss i grundh Vnderkufua och förderfua, nu såsom wij otwifuelackteligen förmode, oss här med handhafde blifua skole wij gerna beflijta oss medh Musicen finnas ostraffeliga e.t.c.

undertecknat av, Gregorius Rüb(e), Christian Enoch,
Cornelius Johansson organist, Ernst Saksok organist
Martin Dreker organist och Magnus Andersson.

I anledning av de många klagomålen från stadsmusikanterna sökte magistraten reda upp förhållandena genom att 1670 utfärda en resolution så lydande: »Uppå musikanternas här i stadhen och store kyrkian ödmuke anhållande och begieran blef förordnat, stadgat och slutit, at dhe med organisterna här i staden skole allena upwachta dhe borgerlige Bröllop som uthi Stadzkyrkiorne blifwa afkunnade, fast ähn dhe uppå Malmerne anställas och hållas; Men organisterne uppå Malmerne skola låta sig nöja med de bröllop som afkunnass uti Malmkyrkiorne: Så lagandes å beggie sijdor, att den ena icke gör den andra något intrångh, widh 40 mkr. s:mts Straff tillgiörandess om någon der medh betredd och derfor anklagat blifver».¹

Trots sitt privilegium måste stadsmusikanterna med näbbar och klor försäkra sig om de extra förtjänster magistraten tillerkänt dem. Den tyska befolkningen lät oftast betjäna sig av slottsmusikanterna, och många bröllop och festligheter gingo stadsmusikanternas näsa förbi. De hade tydligen svårt att göra sig gällande i korkurrensen, isynnerhet som deras kyrkomusik utsattes för klander från höga vederbörande.

Under år 1675 uppträdde som orgelvirtuos i Stockholms kyrkor en italiensk musiker, Venetianaren Giovanni Pietro Soli, med så stor framgång, att magistraten d: 23 okt. beviljade honom en föräring på tjugo dal: s:mt. för »den music han i Stora kyrkan hållit haver».² Han sågs emellertid ej med blida ögon av organisterna här i staden. Soli klagade d: 4 januari 1676

¹ Stockh: stadspr: 1670, 23 Apr: fol. 114, v.

² Civilpr. Rådhusarkivet.

över att organisten i S:t Maria »honom haver affronterat med det han intet velat honom och hans musicanter insläppa på organverket förleden söndag». Organisten blir nu tillsagder, att »härefter intet hindra italienaren att musicera».¹

Intresset för Solis musik utmynnade i att Borgmästare Thegner, som tidigare klagat över den dåliga musiken i kyrkorna, (vilken han betecknade som en ynkelig musik) inlämnade till överståthållaren och magistraten ett förslag om att ett gemensamt stadsmusikkapell skulle organiseras under en god musikalisk ledning, och att detta skulle alternera mellan de olika kyrkorna. Förslaget antogs, dessutom bestämdes att staden skulle hålla särskilda tornblåsare, som på vissa tider, »antingen med trumpeter eller andra instumenter musicera».

Till ledare för det föreslagna kapellet antogs ovannämnde Soli d: 19 Febr. 1676, och skulle han även undervisa stadens ungdom. I protokollen benämnes han nu som Stadskapellmästaren, troligen den ende, som burit denna titel. Hans lön bestämdes till 1,000 dal: kopp.m:t, varav stadskassan bidrog med 300 daler, St. Nicolai 150, St. Clara 130, St. Jacob 130, Riddarholmskyrkan 100, St. Maria 110 och Catarina med 80 daler.

Den 23 febr. delgavs musikerna magistratens beslut angående kapellmästaren, varvid de befalldes att »honom respectera och följa hans order då han antingen i en eller annan kyrka ville musicera. Jemväl och låtandes honom veta när någon vocal musik på gästabuden begäres». Organisterna i St. Maria och St. Catarina förpliktigades att upplåta sina orglar för de musiker kapellmästaren med sig förde. Samma dag beviljades Soli till föräring 30 dal: s:mt. »för det han några månader här i kyrkorna musiken underhållit», och bestämdes att hans lön skulle beräknas från d: 1 januari.

Stockholm hade nu erhållit en fast organisation för sin stadsmusik, men den varade ej länge. Musikernas ställning tycks ha försämrats genom omorganisationen. Den 21 juli inkommo St. Jakobsmusikerna Berndt och Hindrich, violister, samt vocalisterna Gramonius och Johan Adolph Binn, med en skrivelse till magistraten, vari de beklaga sig över att kyrkovärdarna ej tillerkändt dem deras vanliga årslön, som utgjorde 200 dal: k: mt.

¹ Civilpr. Rå. a.

för vocalisterna och 50 daler för violisterna vardera, samt att de nu måste tjänstgöra i sex kyrkor. »Mæstro di Capella» som han kallade sig, tycks också ha fått nog av förhållandena häruppe, ty, innan året var tillända, begärde han permission och lämnade Stockholm för att aldrig komma åter.

Samarbetet mellan kyrkomusikerna enligt förordningen angående stadskapellet upphävdes år 1679. St. Jakobs musiker betona i en skrivelse, att detta skett »utan deras förverkan», och begära resolution om att »få biträda vid de tyska bröllop, som i tyska kyrkan förkunnas men på malmarna celebreras». De betona även, »att eftersom Kungl. musikanter tyska kyrkan med musik betjäna, ville de ej eftertrakta de bröllop, som Kungl. musikanter begära».

Situationen blev nu densamma som förut, och konkurrensen fortsatte. Stadsmusikanterna med sitt privilegium av 1670 fortsatte sina klagomål. Än var det Paul perukmakare vid Stora torget, än var det Thür på tobakscompagniet, som tagit främmande musikanter till sina bröllop. För att statuera ett exempel öppnade stadsmusikanterna 1680 en rättegång mot handlanden Mårten Wiedrich, som engagerat två hovkapellister för sitt bröllop. Wiedrich, som dömdes till 40 marks böter, klagar häröver i en skrivelse till magistraten d: 27 maj 1680, och anför, att han som en fri man utan borgarelydnad, ej velat ändra sitt kontrakt med slottsmusikanterna, och att det ej fanns någon lag, som förbjöd honom att anlita dem; samt att han tidigare bisträckt dessa, den ene med två stycken schlesisk linneväv och den andre med ett kontant lån på 6 daler, som enligt verifikationer avförtjänts vid hans bröllop. Hovkapellisterna voro Joh. Christoffer Wolff och Anders Schultz.¹

Stadsmusikanterna läto emellertid indriva böterna. Stadsbetjänterna, som ej träffade Wiedrich i dennes hem, medtogo i hustruns närvaro som pant en förgylld silverhågar om 101 lod. Wiedrich går nu till högre rätt. I en amper skrivelse anføres, att han är en »ärlig handelsman som i många år tull, accis och tolag betalt, och i dessa krigstider fäderneslandet mera tjänst gjort än mången andra.» Sämst att utpantningen i hans frånvaro gått hans kära hustru så till hjärtat, att han fann henne som halvdöd över den »injustice, olaglig- och orättfärdighet som stadens magistrat i detta som flere mål förövar».

¹ Dessa återfinnas i Hovkapellets historia sid. 275.

Stadsmusikanterna inkommo med en ny skrivelse, åberopande (med inlaga) 1573 års lag, som även gällde utlänningar, och betonade: att om Wiedrich som fri man vill ställa sig utanför lagen, kan man verkligen kalla honom en fri man. Utom övrig konkurrens inlämnade d. 1 maj 1684 Magnus Svensson och Constin Nickell till magistraten en anhållan om att de som borgare och spelmän måtte få försörja sig med spelande.

Enligt uppgift¹ utfördes stora kyrkans musik år 1691 av en *tenorviolist*, en *basviolist*, en *vocalbasist*, en *tenorist* och *altist*, förutom organisten Dykman, som även själv gjorde tjänst som *rector cantus*. Denna besättning började tydligen anses som gammalmodig, ty borgarna föredrogo att använda sig av hautboisterna, som med sina blåsinstrument förlänade mera glans åt deras fester. Nu blev det åter klagomål. Till magistraten inlämnades år 1697 en klagoskrift från samtliga kyrkomusiker om »att hautboisterna sig sammanrotat och göra intrång på deras näring». De erbjödo sig att anskaffa oboe, såväl som andra instrumenter, allenast det blir gunsteligen resolverat, att borgarebrudgummen ej får gå dem förbi; dessutom önska de ingå ett vänligt och skäligt kontrakt med hautboisterna.

Under förevarande omständigheter hade de s. k. stadsmusikanterna svårt att reda sig i den stora konkurrensen. Deras ringa antal inbjöd ju ej heller till någon utveckling av kyrkomusiken. De usla lönerna gjorde, att de för sitt uppehälle mest måste rikta sitt intresse på att erhålla tillfälliga förtjänster utom kyrkan. Det synes, som om stadsmusiken inom sig själv burit fröet till sin upplösning. Vid mera högtidliga tillfällen måste hovkapellister anlitas. Simonsson nämner, att vid invigningen av den nya predikstolen i Storkyrkan d. 9 mars 1701, då Reinhold de Croll var organist och hans hustru förste discantist, biträdde även tvenne hovkapellister, och att en av dessa var Johan Roman, som vanligen benämnes den »svenska musikens fader». Som denna benämning avser Johan Helmich Roman, vilken föddes år 1694, skulle han vid detta tillfälle endast varit 6 à 7 år. Joh. Helmich inträdde emellertid i hovkapellet först 1710, och Simonsson har förklarligt nog förväxlat honom med fadern, Johan Roman, som tillhörde kapellet från 1683 till 1720.

¹ Roosval (Simonsson): Sveriges Kyrkor.

Hovkapellet under kapellmästarna Düben hade naturligtvis större möjligheter att följa med utvecklingen, och en gudstjänst, som biträdades av hela hovkapellet, fick nog en mera högtidlig prägel, än vad stadsmusikanterna kunde åstadkomma; därför avskedades också dessa år 1706, och i stället engagerades deras konkurrent, hovkapellet, under ledning av den sedermera i friherrligt stånd upphöjde och till hovmarskalk utnämde Anders von Düben att vid de större högtiderna utföra musik i Storkyrkan. Deras första uppträdande skedde vid påskhögtiden 1706. Till följd av kriget och de svåra ekonomiska förhållandena, hade denna nya ordning svårt att fortbestå, och efter underrättelsen om nederlaget vi Poltava avskedades även hovkapellet från sin tjänst i Storkyrkan.

Av ovanstående framgår att Stockholms stadsmusikanter fr. o. m. 1600-talet voro kyrkomusiker utan någon egentlig instrumentensemble. Stadens räkenskaper giva vid handen, att vid högtidliga tillfällen var det hovkapellet, som svarade för det musikaliska inslaget. Av ett par teckningar från skråtiden av I. W. Wallander, föreställande ämbetslådans högtidliga återförande till åldermannen, ser man, att detta skedde under musik av en s. k. mässingskvartett. De yrkesgillen, som ej själva förfogade över en ensemble, kunde vid högtidliga tillfällen lätt engagera en sådan från garnisonsmusikkårerna, i vilkas bibliotek fanns arrangerad musik för kvartett, sextett och oktett. Dessa besättningar kommo ofta till användning vid badorter och utvårds-hus ända fram till början av 1900-talet.

Att avsluta ett uttalande om Stockholms stadsmusikanter utan att hava erinrat om de instrumentister, som förekomma i Bellmans diktning, vore att förbigå en tillgång, som är utan motsvarighet i världen. Även om dessa ej voro i stadens tjänst, kan man anse dem som den gustavianska tidens stadsmusikanter »par préférence», ett uttryck som skalden använder i sina epistlar om tapetmålaren »Fader Berg», vilken även benämnes stadsvirtuos.

Otroligt är det ej, att denne någon gång kommit i kontakt med höga magistraten, men näppeligen i egenskap av dess tjänare; utan nämnes han »Stadens virtuos» i samma mening som Fader Bergström benämnes »namnsdagsblåsare i Chatrina». Dessa båda, tillika med Mowitz, Christian Vingmark m. fl.,

äro som tonande färgklickar på Carl Michaels palett, då han målar sina idyller och stockholmsbilder; de skymta här och där i verserna, liksom de skymtat på näringsställena i staden, där han tagit dem på kornet. I kampen för sin föraktade tillvaro ha dessa avsigkomna stackare, genom en gudabenådad och kärleksfull skald, kommit att för oss framstå som rosenkindade original med fjärilsnatur, på vars vingar han strött odödlighetens purpur.

RÉSUMÉ.

Cet exposé, tiré surtout d'un certain nombre de documents originaux, prouve que les musiciens de l'église Storkyrkan à Stockholm ont, dans les temps assez reculés, été conviés chez le grand magistrat de la ville. Ils s'appelaient pour cette raison »Stadsmusikanter». C'est en cette qualité de musiciens de la ville, qu'ils pouvaient acquérir des suppléments de salaire à l'occasion des mariages et autres fêtes bourgeoises. Ils trouvaient, dans le désir qu'ils avaient d'obtenir ces suppléments de revenus, des concurrents très durs dans l'orchestre royal, orchestre dirigé par Andreas Düben. Les musiciens de la ville se plaignirent chez le grand magistrat d'Andreas Düben et ce dernier présenta, le 1er Octobre 1656, un rapport à fin d'explication. Ces doléances se terminèrent en 1670 par une résolution prise en faveur des musiciens de la ville et de leurs gains supplémentaires. En 1676, tous les musiciens paroissiaux qui habitaient la ville fondèrent »un orchestre de ville» placé sous la direction du vénétien Piétro Soli, fait important par les conseils paroissiaux qui furent dès lors tenus. Soli reçut un traitement de 1000 dal. k:mt, traitement auquel la caisse de la ville contribua par une subvention de 300 kr. Comme il partit la même année et ne revint plus, l'orchestre de la ville fut dissous en 1679. Les musiciens de Storkyrkan, armés de leur privilège de 1670, essayèrent également de sauvegarder leur situation de musiciens de la ville contre la concurrence

des gardes hauboistes par un écrit datant de l'année 1697. L'orchestre royal fut alors employé pour le compte de la ville lors des grandes solennités et les musiciens de la ville, congédiés en 1706, furent remplacés dans l'église Storkyrkan par l'orchestre royal.
